

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Trstu ulica Boschetto 5.
Telefon 1570.
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Zentagasse 5.

Izhaja v Trstu 1 in 15 vsaki mesec
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
ooo Rokopisi se ne vračajo. ooo

Naročnina:
za celo leto 4.40 K
za pol leta 2.20 K
za četrt leta 1.10 K
Posamezna številka 18 vin.

Pr. 125/11
2

V imenu njegovega Velikanstva cesarja!

C. k. deželna sodnija v Trstu je po predlogu c. k. državnega pravdnika razsodila, da ustanavlja vsebina članka: »Človeško življenje in steklo« v časopisu »Železničar« z dne Trst 1. novembra 1911 št. 21 in sicer od besed »Dne 17. septembra« do besede »Koliko časa še le vse znake pregreška po § 300 k. z.«

Potrjuje se vže uvedeno zaplenjenje imenovane tiskovine, prepoveduje se razširjanje iste in ukazuje se uničenje nabranih primerkov in istih ki imajo se nabrati, ko hitro postane navzoči odlok pravomočen.

RAZLOGI

V zaplenjenem članku se skuša z zasmehovanjem, neresničnim pripovedanjem in s prevračanjem dogodkov razsodbe c. k. kazenskega deželnega sodišča v Dunaju v nič devati in tako druge k sovražstvu, k zaničevanju in k pritoževanju brez uzroka zoper državno oblastnijo ščuvati.

To pa vsebuje vse objektivne znake pregreška po § 300 k. z. Trst, dne 8. novembra 1911.

Podpis nečitljiv.

L. S.
C. k. deželna sodnija v Trstu.

Železničarske zahteve

v odseku za državne nastavljenke.

Odsek za državne nastavljenke se je dne 7. novembra t. l. posvetoval o predlogu pododseka za železničarje. Za pododsek je Heine predložil predlog, na katerega se je pododsek zedinil, da izloči vsako strankarsko-politično tendenco in da z združenim nastopom pomore železničarjem do uspeha. O predlogu pododseka smo poročali že v zadnji številki našega lista.

Posl. Zenker (divjak) bi želel, da bi zastopniki vlade naznanili svoje stališče napram predlogu poročevalca. Predlog predstavlja zares minimum tega, kar je potrebno za zadovoljitev in pomirjenje uradnikov.

Posl. Angermann (Poljak) nasvetuje gradbo državnih hiš za stanovanja, razdolževati sklad in pospeševanje asociacij za pocenjenje živil.

Finančni minister dr. Meyer pravi, da uraduje sedanja vlada šele dva dni, torej se še ni mogla s tem vprašanjem v njegovi celoti pečati. Nadalje pravi, da v predlogih odseka še vedno ni dana podlaga za zblizanje odseka in vlade, ker se je treba ozirati na finančno razmerje. Izvedba predlogov pododseka iz finančnih ozirov ni mogoča. On torej ne more družega, kakor da nato opozori odsek. Vloženi predlogi glede železničarjev prekoračijo vse meje finančne možnosti in stavijo v nevarnost tudi druge akcije za državne uradnike radi pričakovane zvratne veljave.

Posl. Kemetter (kršč. socialc) priporoča, naj se izbere najvažnejše zahteve železničarjev in se jih v polni meri izpolni.

Posl. Buřival (češki nacionalc) svari pred zavlačevanjem in opozarja, da po vladnem predlogu povprečno pridobil uradnik 230 kron na leto, po predlogu pododseka 300 kron; poduradnik ali sluga po vladnem predlogu 54, oziroma 76 kron, po predlogu pododseka pa 170 kron; delavec po vladnem predlogu 52 kron, po predlogu odseka pa 160 kron.

Železniški minister dr. baron Forster pravi, da bi ga z zadovoljstvom navdajalo, ako bi se kmalu prišlo do sklepa. Zatrjuje, da se je tudi sedanja vlada že od začetka postavila na stališče že vložene vladne predloge. Trdi, da sedanja akcija ni osamljena, temveč je nadaljevanje že skozi več let negovanih odredb.

Kar se tiče predlogov pododseka podarja minister, brez da bi točneje označil svoje stališče, da je razlika med vladnimi in odsekovimi predlogi jako velika. Od 14,000.000 na 38,000.000 je že velik naskok. Izvaja nadalje, da bi bila stvar sedanje vlade, da se posvetuje, koliko se mora približati tu navedenim zahtevam. Želi, da bi čimprej prišlo do sklepa, ker ne le osobe, temveč tudi uprava je potrebna miru.

Posl. Jaroslav Marek (češki socialni demokrat) izjavlja, da se pridružuje predlogu pododseka in da le v interesu hitre rešitve zapostavlja gotove daljesežnejše zahteve. Kar vsebuje predlog pododseka, je minimum tega, kar more deloma ublažiti bedo uslužbencev.

Posl. sođr. Tomschik zavrača izvajanja železniškega ministra, ki je opozarjal na tistih 35 milijonov, ki se jih je od l. 1905 naprej baje porabilo za zboljšanje železniškim uslužbencem. Popravlja, da je v tem znesku vstetih sedem milijonov, ki se jih je porabilo za zgradbo personalnih hiš, ki so torej le investirani. Po računih železniškega ministerstva znašajo letni dohodki enega sluge povprečno 1200 kron, za enega delavca povprečno 1000 kron. To dokazuje, da je zboljšanje nujno potrebno. V odseku so nekateri govorniki povdarjali, da zvišanje stanarinskih doklad ne zaleže, ker bodo hišni gospodarji to vtaknili v žep. Nekateri govorniki so priporočali gradbo personalnih hiš. Traja pa vedno par let, predno je zadostno število stanovanj na razpolago. Napram poslancu Germanu izjavlja govornik, da je zahteva po ponovnem premotrivanju železničarskih zahtev le zavlačevalni manevar. Zahteve so železniškemu ministerstvu popolnoma jasne, torej ni treba ponovnih premotrivanj. Denar pa se lahko dovoli, ako le imajo stranke resno voljo zastopati predlog za 38 milijonov kron. Socialni demokratje so v svojem predlogu pokazali, odkod je mogoče dobiti denar na razpolago. Tukaj se ga pa naenkrat noče imeti.

Končno svari govornik pred nadaljnim pristriženjem predloga in zavlačevanjem akcije. Z malenkostmi se ne bo doseglo miru. Ako se imenuje 38 milijonov velik znesek, se ne sme pozabiti, da se mora ta znesek razdeliti med 220.000 železničarjev!

Govorili so še dr. Schmerl, Guggenberg in Pacher na kar je bilo soglasno sklenjeno predlog pododseka sprejeti kot podlago specialne debate.

Draginja in kapitalizem.

(Konec.)

Kakor pri volni, tako so v zadnjih letih poskočile cene tudi pri drugih surovinah n. pr. pri ovčji volni, kožah, lesu, kavčuku in pri največ rudah in seveda tudi pri proizvodih, ki so napravljeni iz teh tvarin.

Vsa ta naraščanja cen pa dokazujejo temeljne napake današnjega kapitalističnega družabnega reda. Vzrok temu je, da se razni deli proizvodnje neenako razširjajo, nekateri hitreje drugi pa počasneje. To je posledica bistva kapitalizma, ki prepušča zasebnemu kapitalistu popolnoma proste reke, da svoj kapital naloži, kjer hoče. Na ta način se pojavljajo slučajji, da se en produkcijski del hitro razširja med tem ko drugi v razvoju zaostajajo. Razširjenje produkcije je vsled tega čestokrat odvisno od napačnega mnenja posameznika in ta anarnost v produkciji je v tesni zvezi z zasebno lastnino. Kdor torej hoče te nezdrave razmere odpraviti, mora biti tudi za odpravo zasebne lasti; kdor hoče trajno odpraviti vzroke draginje, se mora boriti za socializem, katerega stremljenje je postaviti vso družbo v gospodarja produkcije.

Nered v produkciji pa občutijo tudi podjetniki. Podjetnik trpi na svojem dobičku, katerega mu omejuje konkurenčni boj, če krize postružajo boj. Naravno je, da skuša na svoj način v svojo lastno korist odpraviti take razmere. To skuša doseči na ta način, da odpravi konkurenco s tem, da stremi po skupnem nastopu na svetovnem trgu.

Sredstva v to so karteli in trusti. Podjetniki počno s tem, da nastavijo skupne cene svojim proizvodom, pozneje kontingentirajo produkcijo, porazdele medsebojno trg in končno ustovne skupno prodajalno pisarno, katere naloga je prodajati proizvode vseh združenih podjetij po enakomernih cenah.

V trustu se pa odreko vsa podjetja popolnoma svoji samostalnosti in upravlja se jih enakomerno iz enega skupnega mesta. Na ta način je odpravljena vsakršna konkurenca, ki je preje regulirala cene in združeni kapitalisti torej lahko nastopajo popolnoma brezobzirno proti konzumentom, ki so jim glede cen na milost in nemilost popolnoma izročeni. Karteli imajo pa za kapitaliste tudi to ugodnost, da znižani produkcijski stroški, ki v nekaterih industrijah jako hitro napredujejo, ne pridejo v korist konzumentu, temveč da še povišajo dobiček podjetnikom.

Cene ostanejo visoke. Čeprav se stroški zdatno manjšajo in podjetnik pograbi sad tehničnega napredka.

Čim važnejše je blago za množice, tem težje je obremenjujejo kartelirani podjetniki v škodo odjemalcev. Najnevarnejši so pa karteli tistih delov industrije, ki tvorijo najmočnejšo oporo kapitalističnemu narodnemu gospodarstvu: montanske in železarske zveze. V Düsseldorfu se je plačalo za tono

v markah	za surovo železo	za premog
leta 1891 do 1895	48	9-32
» 1896 » 1900	56	9-60
» 1901 » 1905	57	10-40
» 1906 » 1909	69	11-70

Povišanje cen je torej znašalo pri surovem železu 45 odstotkov in pri premogu 25 odstotkov. To povišanje je seveda imelo nadaljne posledice; stroji so postali dražji, premog, najvažnejše pripomočno sredstvo za industrijo, se je podražil. Vsled tega so se podražili tudi proizvodni stroški vseh ostalih tovarnih in s tem tudi cene proizvodov. Tako povzročajo podražitev ene stvari nešteto drugih, dokler končno pride v roko konzumentu, ki seveda v največ slučajih nima pojma o vzrokih podraževanja. Kartelna misel pa prodira v vedno širše kroge in tako lahko opazimo, da se že pojavljajo karteli v fabrikaciji strojev, v tekstilni industriji, v kemični in lesni industriji, v tovarnah za kovine in papir i. t. d. Njih glavni smoter je: Visoke cene, velik dobiček. Po kartelih se pa ne podražujejo le fabrikati temveč tudi vsakdanje potrebščine: pivo, sladkor, sol, špirit i. t. d. Dogaja se pa tudi, da inozemski trgi razširijo svoje kremplje po tujih narodih. Tako vidimo, da izkorišča gospod John Rockefeller, ki je poglavar roparske družbe »Standard Oil Company« in petrolejski kralj, skoraj vse narode sveta s svojim trustovskim petrolejem. To so pojmi modernega industrialnega kapitalizma. Njegovo orožje ni več nizka cena s katero, po Marksovih besedah, buržoazija podira kitajski zid. On sam postavlja v močnih kartelih visoke zidove, ki vedno očitneje ločijo posejudoče od nemaničev. Ti niso njegovi hlapci le na delavskem trgu, temveč tudi na blagovnem trgu se daje le tistim, ki imajo. Toda tudi tu se mora povzdigniti gospodarski red na višjo stopnjo, če hočemo odpraviti draginjo, ki jo povzročajo karteli. Če hočemo napraviti konec organizaciji zasebnih podjetnikov, potem moramo odpraviti zasebno last sploh. Tu pa ne pomaga nikakoršna postava proti kartelom, temveč edino le razlastitev; nikakoršno sredstvo kapitalistično razredne države, temveč le socializem.

Draginja, pod katere vplivom danes množice trpé, pa nima le tu navedenih vzrokov, postruje je še država sama. Ona lahko na najrazličnejše načine vpliva na blagovne in živilske cene in to dela povsodi le v korist posedujočih. Zato bi se dalo že danes draginjo ublažiti, če bi tisti, ki trpé pod vplivom draginje, državo prisilili, da bi ne

mislila vedno le na dobiček posedujočih, temveč tudi na bedo nemaničev. Torej ni boj proti draginji le boj za socializiranje družbe, temveč tudi boj za socialno gospodarsko politiko v državi.

Tehnični pregled.

Veliki učitelj delavstva, Karol Marks, je v svoji znameniti knjigi »Kapital« primerjal odnošaje delavca k stroju in napovedal velik prevrat v kapitalističnem proizvodnem načinu, ki ga povzročijo stroji. Toda ne le revolucijo v proizvodnem načinu nam je napovedal Karol Marks, temveč tudi velike izpremembe v delavstvu samem. Vsakemu izmed nas so znani učinki stroja na delavca. Povsod je strojno gospodarstvo potisnilo kvalifikacijo delavstva navzdol. Delitev dela med delavstvom ni omejena le na nje same, temveč je z velikanskimi koraki prešla tudi na stroje. Dandanes imamo skoraj povsod delaven stroj. Posledica tega pa je, kakor vsi le predobro vemo, da se na vsakem polju potisne izučenega delavca v stran. Neuk delavec in ženska stopita na mesto izučenega delavca. Tehnični prevrat pa pri tem še ne najde zastoja, razvoj sili vedno naprej, ker ga goni kapitalistična konkurenca in profit. Vidimo tudi, da bodo v nedeljni prihodnosti delavne dvorane v tovarnah izpraznjene »nekvificiranih delavcev«. Vsak tehnični napredek, vsak nov stroj ustvarja za prizadete delavce nove delovne pogoje, pri katerih naj opravlja delavec le še nadzorovalno ali pa postrežno delo. Neki pri gradbi panamskega prekopa zaposlen inženir je na podlagi pet mesecev trajajoče delovne dobe ugotovil sledeče: V enem mesecu je ena parna lopata izkopala povprečno 14.000 kubičnih metrov zemlje. To so bili stroji, za katerih postrežbo in nadzorstvo je bilo treba z inženirjem, strojniki itd. 298 mož. Ako se računa, da en delavec v osemurnem delavniku izkoplje 4,6 kubičnih metrov zemlje, bi bilo treba za 623.700 kubičnih metrov na mesec, kar sedaj opravijo stroji, 5460 delavcev. To pomeni torej, da prihrani parna lopata nad 5000 delavcev.

V listu »Technische Rundschau« je v Gdanskem inženir Scheuer napravil jako zanimivo statistiko o moderni tehniki. Staro idilično vodno kolo je proizvodilo komaj za deset konjskih sil. Danes pa so v Ameriki ob reki Feather (izg. fézer) Francisove turbine, ki proizvajajo z enim samim tekom

18.000 konjskih sil.

Leta 1881 se je smatralo ladjo z 9900 tonami in hitrostjo 17 vozlov (1 vozlo = 7.71 metrov) že velikim in izredno hitrim. Leta 1907 pa se je gradilo ladjo »Lusitania« na parne turbine z 38.000 tonami, 25 vozlov hitrosti in 68.000 konjskih sil.

V enem plavžu se je moralo leta 1840 v eni uri vzdigniti in dovažati dve tona rude in premoga 12 metrov visoko. Moderni plavež pa zahteva na uro 80 ton rude in premoga v višino 40 metrov. Leta 1850 je prišlo iz enega plavža na leto 3500 ton surovega železa, dandanes pa pride že 160.000 ton.

L. 1860 se je smatralo obratni parni stroj s 100 do 120 konjskimi silami že velikim, dandanes pa so v obratu že stroji z 10.000 do 12.000 konjskimi silami; turbine celo s 27.000 konjskimi silami. Železniška lokomotiva je l. 1858 razvijala približno 300 konjskih sil, leta 1909 pa že približno 1600.

Zračunano je, da mora dvanajst ljudi osem ur na dan delati, ako hoče opraviti delo ene tehnične konjske sile. Zračunalo se je, da bi samo za spravljanje premoga na dan, ki se ga je leta 1900 nakopalo v Nemčiji, bilo treba 1.500.000 ljudi. Ako bi tehnika pri dobivanju premoga ne bila tako velikansko napredovala, bi bilo v Nemčiji treba stotisočev ljudi, da bi pripravili vso količino premoga, ki se ga porabi.

Kako pa je ob enem rastla hitrost v prometu? Leta 1800 je poštni voz v 12 urah prevozil okoli 50 kilometrov; leta 1900 je železniški vlak v 12 urah prevozil 800 kilometrov. Hitrost prevažanja oseb se je torej 16 krat pomnožila. Primer dvigala iz leta 1768 z modernim dvigalom kaže, da so se obratni stroški znižali od 36 vinarjev na pol vinarja za tono dvignjene teže.

Končno še en primer za znižanje blagovne voznine: leta 1800 se je moglo prepeljati eno tono blaga na daljavo 100 kilometrov za 60 kron; leta 1900 se je isto množino blaga za isto ceno lahko prepeljalo 2500 kilometrov daleč.

Ako zasledujemo velikanski razvoj moderne tehnike v vseh strokah, ako vemo koliko človeških sil je vsled tega skoraj odveč in da delujejo takozvana mrtva telesa, potem bi po mislih in razumu mnogih morali tudi proizvajalci biti ceneji. Ali je to res? Ali vzdržuje velikansko pocenjenje proizvodnje le približno enak korak s cenami po katerih se proizvode prodaja? Mirno in odločno lahko trdimo, da ni tako. Uteme-

PODLISTEK.

Nočna doklada.

Čarobna noč. Bleda mesečina se razliva po golem kraškem pečevju. Niti najmanjša meglica ne zakriva svetlih zvezd. Tihi mir vlada povsod. V bornih vaških kočah je že davna ugasnila zadnja luč. Vse počiva. Ali čuj! — Na železniški progi je slišati težke, zaspane korake. Kdo neki še tava okrog in moti tajinstveno nočno tišino?

Izza ovinka se prikaže temna postava. Železniški čuvaj je, ki mora obhoditi progo. On ne sme spati nocoj. Mehanično, kakor že neštetokrat opravlja svoj posel. Po polnoči se je odpeljal iz N. na bližnjo postajo, ki je šestnajst kilometrov oddaljena od prve. In sedaj mora vso to progo peš obhoditi. Pregledati jo mora ali je vse v redu. Dve uri je že korakal po trdem gramozu. Sedaj pa je utrujen in si hoče malo odpočiti. Sede torej na kamen ob progi, položi kladivo in ključke poleg sebe in postavi svetilko na stran. Globoko se zamisli. —

V mislih je doma v svojem bornem stanovanju pri ženi in otrocih, ki sedaj mirno spavajo. Uboga žena pozabi tako vsaj za nekaj časa britke skrbi. Ravno pred odhodom mu je pripovedovala, kako se je zopet vse podražilo. Za pičli možev zaslužek dobiva vedno manj. Krompir, fižol, sladkor, petrolej, vse je dražje. Zopet bo treba rezati manjše koščke kruha. In plača? — Ta ostane vedno enaka. Toda ne! Mnogokrat

mu je od pičle plače odtrgana kakšna kronica globe. In vkljub temu mora opravljati naporno službo, da si prisluži borni kruh. Hoditi mora po progi ob vsakem vremenu, najsi bo vročina ali mraz, v ostri burji in dežju. Koliko noči mora prečuti, medtem ko drugi mirno spijo. In vkljub temu mu vsega primanjkuje. Niti nočne doklade mu ne privoščijo, da bi si mogel vsaj nekoliko okrepčilo kupiti za svojo težavno nočno službo.

Misli ga povedejo v bogate hiše. Tam imajo ljudje vsega dovolj. Lahko se zabavajo kolikor se jim poljubi. Namesto suhega kruha jedo potico, pečenko in druge take stvari. Spijo v mehkih posteljah in kadar kam potujejo, se peljejo z brzovlakom, ki ima spalne in jedilne voze. Tako nikdar ne pogrešajo razkošja.

Da, nocoj ima priti izvenreden brzovlak, s katerim se peljejo člani društva industrialcev v Trst. Tem je dobro, ker lahko razsipavajo denar, ki so jim ga pripravili drugi.

Predno so vstopili v brzovlak, so napolnili svoj želodec z mastno pečenko in cvrtimi piščanci in kdove s čim še. Vse to pa so zalili z najboljšim vinom in penečim šampanjcem, med tem ko je on pred odhodom v službo pojedel le nekoliko nezablenih koruznih žgancev in neko kavi podobno tekočino iz prazenega žita.

Zdaj se oglasi zvonec bližnje čuvajnice in naznanja prihod brzovlaka.

Čuvaj se zgane. — Želodec mu začne kruliti. Do prihoda vlaka je še osem minut.

Lahko torej še povžije borni košček kruha, ki mu ga je pred odhodom dala skrbna ženica seboj.

Ko ga hoče izmotati iz robca, mu odpade kruh in se skotali po nasipu. Počasi in previdno se skobaca čuvaj po nasipu navzdol, da poišče kruh. Išče in išče, toda ne more ga najti.

Med tem pa se prikaže v daljavi dvoje luči. Čuvaj se trudi, da bi čimprej zopet prišel do tira. — Toda prepozno. — Po bliskovo zdrdra brzovlak mimo, še predno je čuvaj mogel priti na vrh, in zgine v noč. —

Aj, to bodo zopet sitnosti, si misli čuvaj. Prav gotovo je bil tudi pri tem vlaku kak kontrolor, ki nima druge naloge, kakor nabirati kronce. — In kruha vkljub temu ni našel. Lačen gre zopet naprej po progi. — V bližnjem grmovju skovika sova. —

Nekaj dni po tisti nesrečni noči pride k čuvaju železniški mojster z nekim papirjem, ki mu ga prečita:

»Dne 13./VII. ni bil prožni obhodnik Andrej P. pri brzovlaku štev. 6/d na svojem mestu. Radi tega njegovega zanemarjenja službe se ga kaznuje z globlo ene krone.

Za progovzdrževalno sekcijo v N. N. N.

O ironija usode! Ravno v tisti noči je mnogo premišljeval o nočni dokladi. In sedaj jo ima v obliki globe.

Zopet manj kruha.

ljevanje tega značilnega pojava: hiter razvoj tehničnega napredka, cenejše proizvodnje in napram temu nizke plače delavcem, dragi proizvodi v prodaji, vse to se nahaja v kapitalističnem gospodarskem redu in proizvodnem načinu. Dokler bodo proizvodna sredstva v lasti zasebnega kapitala, dokler bo obstajala konkurenca in profit, tako dolgo ne bo delovna moč delavstva v polni meri plačana, tako dolgo tudi ne bodo znižane cene proizvodov vsled tehničnega napredka.

Socialni demokratje delujejo z vsem svojim znanjem in z vso svojo močjo za spremenitev kapitalističnega gospodarskega reda v socialističnega, ki ima namesto izkoriščanja zatiranih delavcev porabiti velikianski tehnični napredek v splošni blagor.

Strankarski zbor

— nemške socialne demokracije. —

V Inomestu se je od 29. oktobra do 2. novembra t. l. vršil strankarski zbor nemške socialne demokracije. Vdeležencev z mandati je bilo 159. Kongres je otvoril sodr. *Holzhammer*, ki je naglašal, da je zborovanje kongresa v Inomestu simptomatično. Tudi Tirolska, ki je bila dolgo časa zavetišče najtemnejše reakcije, se ne more več upirati luči svobode. Besedo je podelil sodrugu *Adlerju*, ki je viharo pozdravljen naglašal pomen tega kongresa. V deželi zborujemo, je dejal, ki je veljala doslej za gnezdo vse avstrijske reakcije in že samo to dejstvo, da zboruje socialno-demokratski kongres v glavnem mestu te dežele, kaže na mogočno prodiranje socializma. Resnost sedanjega položaja zahteva brezpogojno in nujno mednarodno edinost. Nečloveška draginja tlači ljudstvo, ljudski sovražniki se družijo v mogočno, sklenjeno falango, imperialistična pijanost obhaja orgije. V tem trenutku je železna složnost proletariata dvakrat potrebna. V nadaljnjem govoru se je dotaknil Gautschevih napadov na železničarje in na uradništvo in njegovih izzivajočih groženj zoper socialno demokracijo. *Groženj se ne bojimo*, je končal dr. Adler, *v boju rojena stranka smo, močnejši in večji bomo postali v boju!* (Burno pritrdjevanje).

Na predlog sodruga Skareta so bili izvoljeni za predsednike sodrugi Pernerstorfer, Abram in Tomschik.

Sodr. Pernerstorfer se najprej spominja umrlih sodrugov, ki so umrli izza zadnjega kongresa, potem dunajskih žrtev 17. septembra. Z globokim občutkom izrečeni nekrolog je zbor poslušal stoje.

Potem pozdravlja zastopnike bratskih strank in sicer sodruga Müllerja, sodruginjo Zietzovo in sodr. Kautskega iz Nemčije; sodr. Trockega za rusko, dr. Kunfija za ogersko, Pittonija in Olivo za italijansko, Vitijka za rusinsko in Kristana za jugoslovansko socialno demokratsko stranko.

Nato so zunanji zastopniki pozdravili zbor v imenu svojih strank, in sicer v imenu nemške stranke sodr. Müller in Kautski, v imenu ruske sodr. Trockij, v imenu ogerske sodr. Kunfi, italijanske Pittoni, ukrajinske Vitijki in v imenu jugoslovanske sodr. Etbin Kristan.

Sodrug Kristan je na kratko označil napredek jugoslovanske socialne demokracije, o kateri ni treba misliti, da vzgaja same Njeguše, dasi nima nobenega razloga, da bi zatajevala svojega člana, čigar temperament je bil pač silnejši od naukov, ki jih je sprejel vase. Da je baron Gautsch hotel izkoristiti tisti nespametni in nerodni atentat za svoje protisocialistične namene, je umevno; ni pa dokaz državniške modrosti. Abnormalni izbruh z gnjevom prenapolnjene dalmatinske duše bi bil tudi Gautschu lahko dokazal, kako zavožena je vladna politika. Sodrug Kristan je omenil tudi notranja vprašanja socialne demokracije v Avstriji, rekoč da se bodo težave morale premagati, ker je naloga in potreba proletariata močnejša od hipnih nespornostov. Narodnost in narodni interesi se ne morejo tajiti; ali odvesti nas ne smejo

od zavesti mednarodne solidarnosti proletariata. Strankinemu zboru želi, da najde pot, po kateri pridemo najboljše do skupnega cilja. (Živahno odobravanje.)

Sodrug Skaret je nato prečital brzojavne pozdrave, ki so došli kongresu. Češkoslovanska stranka pozdravlja zbor in pojasnjuje, da topot le zato ne pošlje svojih delegatov, da ne bodo družabni oziri ovirali delegatov v razpravi o tretji točki dnevnega reda.

Ko so se rešile še nekatere formalnosti, je sodr. Pernerstorfer zaključil sejo.

Isti večer (29. m. m.) je dospel tudi sodr. Juraj Demetrovič kot zastopnik hrvaške stranke.

Drugi dan (30. oktobra) je podal sodr. Skaret poročilo strankinega vodstva. Poročal je o izvajanju nove organizacije, ki je pričelo takoj po libereškem zboru. Sredi reorganizacijskega dela pa je bil razpuščen državni zbor in trebal je iti v boj, še predno je bila popolnoma izvedena nova organizacija. Baron Bienenrth se je pripravil, da razbije socialno demokracijo, a moral se je vkloniti sodbi volilcev. Njegovi ljubljenci, krščanski socialci so doživeli posebno na Dunaju grozovit poraz. Ko je videl uspeh volitev, je moral odstopiti.

Zanimivi so podatki o volitvah. V devetih deželah je nemška socialna demokratska stranka pridobila 37.078 glasov, v treh pa izgubila 8.309 glasov, tako da znaša prirastek 28.770 glasov.

Rednih članov so imele politične organizacije koncem letošnjega junija 128.000 moških in 17.823 ženskih. Lani je bilo vseh članov 114.316. Organizacija pa se ni le povečala, temveč tudi zboljšala. 88 odstotkov vseh organiziranih članov je v političnih društvih.

Obširno poroča sodr. Skaret o delovanju tajništva, ter omenja, da se zopet množe konfiskacije in politični progoni.

Sodr. Austerlitz je poročal o strankinem časopisu. V tem oziru je pri nemški stranki opaziti velik napredek. Nemški sodrugi imajo sedaj že šest dnevnikov. Po trikrat na teden izhajata dva lista, po dva krat na teden sedem, tednikov je enajst. Strokovnih glasil v nemškem jeziku je 50. Razventega imajo znanstveno revijo »Der Kampf«, list za mladino »Der jugendliche Arbeiter« in list za izobraževalno delo »Bildungsarbeit«, protialkoholni list »Der Abstinenz« in humorističen list »Neue Glühlichter«.

To je gotovo lepo število in milo se nam stori, ako pomislimo, da mi Slovenci komaj vzdržujemo edini dnevnik »Zarja« in pet strokovnih listov. Toda tu ne pomaga jadikovanje. Posnemajmo raje nemške sodrugi, ki mnogo žrtvujejo za delavski tisk in naši listi bodo mnogo boljše uspevali.

Poročilu sodr. Austerlitz sledijo poročila sodrugov Emmerlinga o upravi, Heimanna o strankini knjigarici, dr. Ellenbogna o blagajni in dr. Danneberga o izobraževalnem delu.

Iz poročila sodruga dr. Ellenbogna je razvidno, da je imela stranka 524.689 K 68 vin. dohodkov ter 502.627 K 67 vin. izdatkov; Volilni sklad je imel 248.840 K 01 vin. dohodkov.

Jako zanimivo je poročilo dr. Danneberga o izobraževalnem delu. Lal da nam omejen prostor ne pripušča, da bi ga obširno priobčili. Tukaj ga moremo podati le v jako kratkih potezah. Na Dunaju je v prvi vrsti delovalo znanstveno društvo »Zukunft«, ki je skrbelo za predavanja, za cikle predavanj in za pouk. Posameznih predavanj se je posredovalo v sezoni 1908 do 1909, 1091, 1909—1910, 1357, 1910—1911 pa 1452. V enakih sezonah je bilo 321, 408 in 358 ciklov. Najvažnejše delo na tem polju je dunajska delavska šola. V dveh tečajih po 120 ur, ki so razdeljene na 30 tednov, se poučuje narodno gospodarstvo, državo- in družboslovje, zgodovina socializma in avstrijsko pravo. Zadnje leto je obiskovalo prvi tečaj 121, drugi pa 65 sodrugov.

Izven Dunaja je delo mnogo težavnejše,

vendar je centrala tudi v tem oziru mnogo storila. Zadnje leto je posredovala 150 posameznih predavanj in 46 ciklov. Meseca avgusta se je priredila delavska šola tudi v Podmoklih na Češkem. Obiskovalo jo je 36 sodrugov in 2 sodružici. Uspeh te šole se kaže v praksi v tistih organizacijah, od katerih so jo člani obiskovali. Mnogo se je storilo za izobrazbo članov tudi v drugih organizacijah.

(Konec prihodnjič.)

Početje „Profesionisten-Vereina“

v državnožel. delavnicah.

Naš bratski list »Eisenbahner« piše:

Kaj se dela, da se zboljšajo razmere v delavnicah državne železnice? Zabavlja se čez socialnodemokratsko organizacijo, da nič ne dela, išče se somišljenikov, katerih seveda ni težko najti in osnuje se novo društvo. Tako se je delalo tudi takrat, ko se je porodilo takomenovano »društvo profesionistov na c. kr. drž. žel.« Posamezniki, ki bi na vsak način radi splezali na površje (glej Jos. Novaka v Ljubljani, opomba pisca), ki pa seveda normalnim potom tega niso mogli doseči, so začeli iskati med profesionisti nezadovoljnežev in indiferentov ter so z njih pomočjo ustanovili separatistično organizacijo profesionistov. Da bi pa čim lažje tudi iz naše organizacije odtrgali nekaj ljudi, so izjavili, da je njih novoustanovljeno društvo nepolitično in le gospodarsko.

Da so spravili pravcato mešanico skupaj je pač naravno, umevno je pa tudi, da so indiferenti, kot najštevilnejši, dobili vodilno vlogo v tej organizaciji v svoje roke, ter da so jim krščanski socialci zvesto ob strani stali. Da je pa postala družba popolnejša, se ji je priklopilo še nekaj nemških nacionalcev in pa takih poštenjakov, katere je socialno-demokratska organizacija zbog njih posebnih lastnosti postavila na cesto. Da taka zmes ne more imeti trajnega obstanka, je bilo takoj v prvem trenutku vsakemu pametnemu človeku jasno. Eno pa je treba pred vsem pibiti in sicer, da so bili skoro vsi člani društva profesionistov v Lincu v sovraštvo do socialno demokratske organizacije edini in to zaradi tega, ker baje socialni demokratje niso za profesioniste ničesar storili.

Mi se za stvar nismo dosti brigali, ker smo vedeli, da tudi ta pojav kmalu zgine ter se povrne pamet. Varali se nismo. Po dveletnem, popolnoma brezplodnem obstanku, lahko danes v Lincu rečemo: nekdanji smo imeli v Lincu neko društvo protesionistov. V par tednih je ta organizacija popolnoma razpadla in le tucat nepoboljšljivih sebičnežev je še, ki ji pripadajo. Vsi drugi člani so se pa zopet povrnil v naše vrste in sicer iz sledečih razlogov:

Ustanovitelji društva profesionistov so po ustanovnem rumeljnu pričakovali velikanski pristop članov, ki je pa seveda izostal. Člani so vedno počasneje pristopali in tudi podružnice, ki so se ustanovile na sedežih raznih državnoželezniških delavnic, niso uspevale. Delalo se je z najumazanejšimi demagogičnimi in sebičnimi sredstvi, toda vse zaman. Gibanje je vedno bolj hiral in to posebno zaradi tega, ker društvo profesionistov ni za svoje člane prav ničesar doseglo. Nasprotno se je pa opazovalo, da je to društvo zaneslo med delavniške delavce le sovraštvo in razdor, kar seveda ni ostalo prikrito raznim predpostavljanim, ki so to seveda izdatno izkoriščali. Iskalo se je vsakovrstnih sredstev, da bi dobilo društvo kak upliv in bi se s tem njegov položaj zboljšal.

Na srečo je napravil naš sodrug *Schmirli* iz Linca grozen zločin in je na nekem shodu v Landecku opisal početje društva profesionistov po zaslugi. To je takoj naznanil nek somišljenik osrednjemu vodstvu v Lincu in to je teklo h kadiju in tožilo našega sodruga radi razžaljenja časti. Tožbo so zgubili po treh razpravah in ker so vložili priziv, je moralo končno še deželno sodišče v Inomestu oprostiti sodr. *Schmirli*. Pravda, v

kateri so zastopali to famozno družbo štirje advokati, je stala 500 kron katere je moralo plačati društvo profesoristov. Mi smo trdili, da je stala pravda 1000 kron, to je pa seveda gospode razburilo in v zadnji številki svojega lističa se zaradi tega grozno jeze. Nam je višina stroškov seveda deveta briga, ne pa članom, ki so se začeli opravičeno zgražati, ko so čitali v lastnem listu, kako brezvestno njih vodstvo denar skozi okno meče. Eden se je izgovarjal na družega in konec je bil: splošen prepir.

Na zadnjem društvenem shodu je bilo vsled tega precej živahno. Izključili so enega svojih najboljših, čeprav se je sam z vsemi štirimi branil in to je Louis Mathies, katerega smo tudi mi prej iz organizacije izbacili.

Poročati hočemo pa še o nekem posebno zanimivem prepiru, kateri bi dal lahko vsem državnoželezniškim profesoristom v Avstriji povoda, da o njem temeljito razmišljajo.

Prvi osrednji predsednik društva profesoristov Viktor Bardroff si je moral pustiti dopasti, da mu je osrednji blagajnik Parsche javno očital, da je pismeno prosil klerikalnega deželnega glavarja Hauserja za njegovo protekcijo v dosego mesta delavniškega mojstra ali pa kakšnega drugega boljšega službenega mesta. Pri tej priliki se je Bardroff zavezal, da bo s svojim društvom profesoristov tako v Lincu, kakor v drugih krajih kjer ima društvo svoje podružnice, uničil socialno-demokratsko organizacijo.

Deželni glavar pa menda in imel pravega zaupanja do uničevalcev socializma in pismo je prišlo v roke predsednika prometne zveze v Lincu gosp. Pischilza. S službo delavniškega mojstra seveda za enkrat ni nič in menda tudi v bodoče ne bo, ker je vedno več socialistov v linški delavnici, ki so ovira gotovim štreberjem. Ko so člani zvedeli o tem značajnem koraku svojega predsednika, jim je kri vskipela in popolen polom je postal neizogiben. S tem se je potrdilo to, kar smo mi že vnaprej vedeli. Bardroff je takoj izjavil, da bo tožil svojega tovariša Parscheja ker je bajb o njem govoril neresnico. Parsche je pa izjavil, da se ne boji sodne razprave, kajti dokaze da ima v roki. Stvar je sedaj že šest tednov stara, toda o tožbi in sluha ne duha.

Mi se bomo za stvar zanimali in o njej tudi poročali. Če Bardroff ne toži, potem je obsojen, če pa toži potem bomo pa videli marsikaj kar bo tudi javnost zanimalo. V takih razmerah se ne čudimo če člani, ki so zašli v to nepolitično sodrgo, trumoma zapuščajo potaplajočo se ladijo.

Doslej smo molčali in molčali bomo še par dni, potem bomo pa našim sodrugom in tovarišem v delavnicah odprli oči. Materijala smo tekom dveh let dovolj nabrali in brez usmiljenja ga bomo predložili javnosti, da spozna tisto svojat, ki je vedno blatila poštene ljudi in pošteno organizacijo.

Položaj delavniških delavcev je skrajno žalosten in postal bi gotovo še žalostnejši, če bi ga reševale take organizacije kakor je društvo profesoristov. Zastonj niso izjavljali vodje delavnice v Lincu, ko se je ustanovilo društvo profesoristov: »Sedaj je zlomljena moč socialnih demokratov!« Sodrugi in tovariši! Iz predstoječega lahko posnemate, kje so vaši pravi prijatelji in težko vam ne bo v bodoče odločati če v separatizmu ali pa v socialno-demokratski organizaciji.

Tako »Eisenbahner«.

Naloga žene ob sedanjih draginjah.

V Inomostu je bila 28. in 29. oktobra konferenca žena, ki pripadajo nemški socialni demokratični stranki v Avstriji. Konferenca je bila izredno lepo obiskana. Razpravljala je o političnem delu žene, o pomenu občinske volilne pravice za ženo, o organizaciji služkinj, o ženah in abstinenčnem gibanju, o socialnem zavarovanju ter seve o draginjah živil. Dasi so vsi predmeti važni za ženo, in dasi so resolucije, sprejete z ozirom na razprave, prav zanimive, hočemo za enkrat orisati po našem mnenju najvaž-

nejši predmet konference, namreč: **zdraževanje živil.**

Ni dvoma, da je žena pri neprestano naraščajoči draginji tisti činitelj, ki jo najbolj trpi... Može se po navadi veliko ne brigajo za ceno živil. Puščajo ženi kot gospodinji vso oblast... Kar je seve najkomodnejše. Žena — gospodinja — si napravi proračun. Toliko za živila, toliko za obleko, toliko za otroke, toliko nastran... Cene začno stopati. Pri enem kilogramu mesa za 8—12—16—20 vin., pri enem kilogramu moke za 2—4—6—8—10 vin., pri enem kilogramu cukra za 4—8—12—16 vin. itd. Proračun ne drži več. Namesto pol kilograma mesa le še 40 dkg, 35 dkg, 30 dkg — namesto lepega kosa kruha, ki ga reže mati otrokom, pride mršav kos, namesto sladke kave manj sladka — preje 4 koščke, sedaj 3, 2 itd. Mož godrnja. Žena, gospodinja se opravičuje z draginjo, kaže na cene... Njeno življenje postaja vsak dan težavnejše.

Z ozirom na vse to je umljivo, da se je na konferenci žena obširno in temeljito razpravljalo o draginji. Resolucija, ki se je sprejela, daje vsem ženam direktivo. Glasi se tako-le:

1. Neprestano naraščajoča draginja vseh živil, ter ž njo vzporedno višanje najemnine za stanovanja in zdraževanje vseh potrebščin nalagajo ženskim organizacijam dolžnost, da se ne le v političnih organizacijah bojujejo proti carini in indirektnim davkom, za odprtje meja in za uvoz premorskega mesa in da streme v organizacijah po večjem zaslužku, ampak da tudi delujejo z vsem preudarkom za tem, da bi žene vse bolj nego dosedaj pristopale v delavska konzumna društva. Kjer je že to mogoče, naj smatrajo žene za svojo dolžnost, da nakupujejo vse svoje potrebščine v delavskih konzumnih društvih, ker so le ta najuspešnejša sredstva v boju proti oderuštvi z živili.

Četudi se ne more gospodarska beda v kapitalističnem družabnem redu popolnoma odstraniti, vendar pa je mogoče potom združne organizacije, potom lastnega proizvajanja že sedaj doseči bistvene gospodarske poboljške za delavski razred in ga vzgojiti k samoupravi. Zato je dolžnost in mora biti dolžnost vseh sodruginj pospeševati združne organizacije.

Zlate resnice obsega ta resolucija. Naj bi delavske žene upoštevale te zlate resnice ter stopile v vrste prvih med prvimi v delu za razširjenje združne ideje.

Žene v konzumna društva! Žene — nakupujte vse svoje potrebščine v konzumnih društvih! — to je parola, to je direktiva, ki naj prepeva vse ženske organizacije in vse ženske shode!

Delavstvu vseh dežel!

V noči od 26. do 27. septembra tega leta, neposredno po sestanku mednarodnega socialističnega tajništva v Curihi, je poslala italijanska vlada, ki je nečemo zamenjati z Italijo, turški vladi brutalen ultimatum in 48 ur pozneje ji je napovedala vojno.

Tega napada ne morejo dovolj odločno obsoditi vsi tisti, ki jim je pri srcu svetovni mir in ki spoštujejo ljudsko pravo. Morda še nikdar se ni roparska politika kapitalizma tako popolnoma oprostila slehernega hinavskega pajčolana. Nikdar se še ni tako malo trudila, da bi našla navidezno opravičenje za nasilno postopanje proti drugemu civiliziranemu narodu, ki stoji na pragu velikega obnove.

Zoper tak napad ni moglo mednarodno delavstvo ničesar drugega storiti kakor da je složno povzdignilo svoj protestni glas. Naši italijanski sodrugi so z našimi turškimi sodrugi popolnoma edini, da protestirajo v imenu skupnih interesov proletariata proti prav tako zločinskemu kakor blaznemu podvzetju, ki bo prav tako usodno, morda še usoonjšje za zmagovalce kakor za premagance, ki preti splesti bič svetovne vojne in izkopati prepad med Evropo in novim islamskim svetom in ki bo v zadnji konsekvenci

velevlastim nujno služil za novo pretvezo, da sedanja vojaška bremena še povečajo.

Da ta protest podpremo, vas pozivljamo mednarodno socialistično tajništvo, opirajoč se na štutgarske in kodanjske resolucije kakor tudi na posebne sklepe, ki smo jih sklenili 25. septembra v Curihi, da priredite v najvažnejših evropskih mestih javna zborovanja proti nasilnemu napadu na Tripolis in s tem v splošnem tudi proti vojni.

Tripolitanska ekspedicija v resnici ni nič drugega kakor eden izmed mnogovrstnih pojavov politike, ki jo vodijo vse vevlasti.

Kakor je vdrla Italija v Tripolis tako je zavzela Angleška Egipet, tako si prilasčata Francoska in Španija Maroko, tako je šla Nemčija v Agadir in se je Avstro-Ogrska polastila Bosne in Hercegovine. In tej skrivdi z ozirom na zgled sr pridružuj zdaj skrivda soglasja: ako je mogla italijanska vlada tako ravnati, je to storila samo v sporazumu s svojima zaveznikoma in v sporazumu z drugo skupino veselil.

Ne le italijanska politika, ampak politika vseh vevlasti je taka, da jo mora mednarodni socializem narodom označiti za politiko divjakov. Saj je vendar svojim žrtvam prav tako pogubna kakor tistim, ki hočejo imeti od nje dobiček.

V Turčiji in v mohamedanskih deželah sploh zbuja ta politika trdovratno maščevalnost, nevarno jezo, in v trenutku, ko se trudijo plemeniti duhovi, da bi uvedli ideje, uredbe in svoboščine, ki so jih zapadni narodi že davno osvojili, podpira ta politika reakcionarne elemente in jim izroča vspešne razloge proti slehernemu mirnemu razširjanju evropske kulture.

V Evropi neti morilne in drage kolonialne vojne: Španci so jo okusili v Rifu, Italijani jo doživljajo pravkar v Tripolitani. Demokratične uredbe kviri in zadržuje njih razvoj. Ta politika krepi stare oblasti in odvrača od socialnih teženj. Ljudstvo zapleta v brezkončno verigo vojaških izdatkov. V vsakem hipu preti izzvati katastrofe, ki bi s svojimi strahotami prekosile vse strahote, kar jih le svet kdaj poznal.

Tej politiki surovosti in nasilnosti mora mednarodni proletarijat bolj kakor kdaj prej zoperstaviti vse sile, ki so mu na razpolago.

Naši italijanski sodrugi so že storili proti tripolitanski ekspediciji, kar so v tako neugodnih razmerah mogli storiti. Bojevali so se in se bodo še nadalje korak za korakom proti nacionalističnim bestialnostim.

Toda njih napore mora podpirati vsa internacionala. Vse naše sekcije jim morajo pač izkazati našo moralno solidarnost.

Mi protestiramo z njimi proti vojni in obenem izrekamo željo, da bo turška država — s tem, da iz teh dogodkov spozna nauk, ki sledi iz njih, s tem, da izravna narodnostna nasprotstva in da upošteva pritožbe delavskega razreda — dejansko pripomogla zbližanju bankanskih držav, dokler bi se njih prijateljska zveza ne spojila v federativen organizem. Narodi na jugovzhodu Evrope imajo vse kulturne pogoje za avtonomni razvoj. Ekonomsko so zvezani, politično se bodo morali zvezati. Socializem bo torej z vsem svojim vplivom podpiral misel solidarnosti vseh balkanskih držav in bo krepil njih odporno silo proti spletkam in napadom evropskega kapitalizma.

Delavci vseh dežel! Združite se proti vojni, manifestirajte za mir, za razoroženje in za solidarnost narodov!

Poslušajoči odbor mednarodnega socialističnega tajništva:

Edvard Anzele. Léon Furnemont. Emil Vandervelde. Camille Huysmanns, tajnik.

Dopisi.

Ljubljana, državni kolodvor. Piše se nam: Kdo bi si mislil, da tudi ljubljanski državni železničarji lahko oživé. In vendar so oživeli. To je bilo letanje in vprašanje in radovednost jim je zasijala iz oči. Nadejali so se »heca«.

vpraševali so kdaj bo pasivni odpor in generalisimus Z. J. Ž. je imel posla dovolj, da je zadostil radovednežem. Černigojeve brzojavke so bile v kurzu zelo visoke in bi jim niti „Jutro“ ne moglo imponirati. Nikomur pa ni prišlo na misel, da bi uboge na duhu poučil, da je situacija vendar nekoliko preresna za „hec“. Morda se še nikoli ni tako sijajno opazilo žalostnih posledic demagoškega dela žoltih organizacij, kakor pravkar, ko smo stali v jako kritičnem momentu. Iz tega spoznanja bo pa treba izvajati konsekvence, če hočemo, da nam ostane bodočnost zasigurana. Ni dovolj, da nesrečne slepce pomilujemo in jih ignoriramo, ne, odpreti jim moramo oči in pokazati škodljivost njih protidelavskega početja. Raztrgati moramo krinko raz obrazov tistih sleparjev, ki prodani kapitalističnemu meščanstvu, slepijo nevedneže in ki se ne sramujejo svoj lastni razred izdajati najhujšim sovražnikom človeštva. Gibanje bo minulo in mirni časi se povrnejo, te pa bo treba uporabiti, da se odpro oči še tistim, ki so žalibog, v svojo in v škodo vsega delavskega razreda, še slepi. Delo ne bo lahko, toda zavest, da brez tega dela ni misliti na zmago, nas mora vspodbujati, da je napravimo. Tudi ljubljanski železničarji bodo morali spoznati, da je pasivni odpor velevažno bojovno orožje in ker se z orožjem naj ne igrajo otroci, zato se ga tudi ne sme izročati takim gojiteljem „heca“, kakor so razni domišljavi Černigoji, Repovši e tutti quanti.

Eden, ki ni za „hec“.

Domače vesti

Deželna organizacija jugoslovanske socialne demokratične stranke v Trstu sklicuje v nedeljo 3. decembra 1911 v „Delavski dom“ v Trstu, ulica Boschetto 5, II. nadstr. *deželno konferenco*, kateri je podpisani odbor določil sledeči dnevni red:

1. Poročilo političnega odbora; a) predsednika, b) tajnika, c) blagajnika, d) kontrole.
2. Poročilo deželnih poslancev in mestnih svetovalecev tržaških, poročila sodr. *Puecher*.
3. Organizacija in agitacija, poročila sodr. *Petejan*.
4. Kulturna organizacija, poročila sodr. *dr. Ferfolja*.
5. Volitev novega političnega odbora.
6. Slučajnosti.

Konferenca začne točno ob 9. dopoldne in traja z dnevno odmorom opoldne do izčrpanega dnevnega reda. Vršiti se konferenca na podlagi dosedanjega organizacijskega statuta, ki določa sledeče zastopstvo: Krajne organizacije pošljejo za prvih 20 članov po 2, za vsakih nadaljnjih 20 članov po enega zastopnika. Strokovne in kulturne organizacije pa pošljejo za vsakih 50 članov po dva, za vsakih nadaljnjih 50 pa po enega zastopnika. Delegatje se morajo izkazati s pooblastilom svoje organizacije, brez pooblastila ne bo nihče priznan za delegata. Politično organizirani sodrugi prisostovati konferenci kot gostje. Strokovno organizirani pa samo, ako imajo dovoljenje od političnega odbora. Predloge glede na izpremembo konferenčnega dnevnega reda, glede na izpremembo organizacijskega statuta in glede na kulturne organizacije, je vposlati podpisane mu odboru do 27. novembra t. l.

Za konferenco je določen sledeči poslovnik: Vsak poročevalec sme govoriti največ eno uro pri poročilu in največ pol ure pri zaključni besedi. Vsak delegat sme govoriti pri vsaki točki dvakrat in vsikdar največ deset minut. Za stvarne popravke se bo dovolila beseda samo po končani razpravi poedine točke dnevnega reda. Beseda se mora zahtevati pismeno. Konferenca sklepa z absolutno večino glasov.

V Trstu, 1. novembra 1911.

Za politični odbor jugoslovanske socialno demokratične stranke v Trstu

Ivan Regent. Ljudevit Venzajz.

Ljubljanski profesijonisti stikajo zadnje dni kaj čudno glave ter si šepčejo razne

skrivnosti v ušesa. Oči jim je namreč nekoliko odprl predzadnji „Eisenbahner“, ki je prinesel prav zanimiva razkritja izza kulis čednega vodstva „Profesijonistenvereina“ in katera objavljamo tudi mi na drugem mestu. Povod za šepetanje jim pa ne daje samo imenovani članek, temveč še veliko bolj početje ljubljanskih kolovodij, ki v vsakem oziru vestno posnemajo svoje vrhovne poglavarje iz Linca. Pred kratkim je prinesla „Zarja“ neznamen dopis iz ljubljanske kurilnice in vsakomur, ki ga je čital, je bilo takoj jasno, kam pes tace moli. Vodstvo profesijonistovske podružnice pa seveda ni tako duhovito in je čutilo takoj potrebo pokazati svojo pravo nprav, ter je teklo izražati svoje obžalovanje nad hudobnim činom — kurilniškemu načelniku — na katerega živ krst mislil ni.

Seveda ta pajacada ne bo pomagala gospodu Novaku dosego v tako iskreno željenega „Werkmeisterpostna“ in tudi gospod Jurc si ni zaslužil lavorik.

Svetovali bi pa obema naj v bodočeopustita take neslanosti, ker bi bili drugače primorani posvetiti njih delovanju večjo pozornost, kar bi jih gotovo ne veselilo. Opravljati na eni strani denuncijantske posle in se potegovati za odpravo službe prostih sobotnih popoldnevov, na drugi strani pa vabiti poštene ljudi v take organizacije kakor je profesijonistovsko društvo, je izdajalsko in zaničevanje vredno in zato bi vsem poštenim profesijonistom svetovali, da odstranijo iz svojega obližja ljudi, katerih izključni namen je splezati ob ramah družih na površje.

O tej čedni gardi bomo prinesli še, jako zanimive stvari, tako da bo vsakomur lahko mogoče presoditi, če mu ne škoduje družba tako v materijelnem kakor v moralnem oziru.

Čujte in strmite! Dosedaj še nismo vedeli, da ima naša organizacija v vsem Trstu le 76 članov. To nam je moralo povedati šele glasilo jugoslovanskih železničarjev v svoji 18. številki. No, če je že to glasilce, ki ima navadno več oglasov nego drugega gradiva, res kaj dosegle, potem gotovo rekord v zavijanju resnice. Najbrž mu primanjkuje resnejšega gradiva, pa poseže po tem kar more doseči, samo da napolni svoje zevajoče predale; če se pri tem več ali manj zlaže, kaj potem. Glejte, glejte! »Vsa socialno demokratična železničarska organizacija v Trstu šteje — 76 članov!«

Ako bi mi hoteli javnosti tako prikrikrivati pravo število naših članov, kakor n. pr. Z. J. Ž. z »Ligo« vred, bi povedali vse drugačne številke. Aj, to bi zijali narodni »železničarji«! Toda mi nimamo pouda farbat javnosti z namišljenim številom naših članov in če že povemo koliko članov šteje ena skupina — torej glasilo Z. J. Ž., zapomni si: ene skupine v Trstu — še s tem ni rečeno, da jih drugod nimamo. Toda pisar dotičnega članka, ki zavzema celo stran, je najbrž pozabil, da imamo v Trstu razven skupine na državni železnici še štiri skupine, katerih vsaka je, razven ene, mnogo močnejša nego gori navedena. Ali je dotični „tovariš“ res tako neveden, da ne ve koliko skupin ima naša organizacija v Trstu? Tega pa že res ne moremo verjeti, ker nam ob drugih prilikah blagohotno priznava tudi druge skupine. Na uho povemo dotičnemu »tovarišu«, da šteje samo skupina Trst I. na južni železnici 386 članov, ki pa niso le na papirju, kakor jih ima n. pr. Z. J. Ž.

Torej ni jih, pa jih ni!

Pač pa jih ima slovanska »Liga« 40.000. To število pa bi res bilo vredno, da se ga vpošteva, ako bi bilo resnično. Toda ako se za vsak nov pristop vpiše novo številko, četudi dotični nikdar ni plačal članarine ali pa celo vstopnine, se že lahko doseže visoke številke. Pa saj nam je znano, da ima »Liga« le kakih 10.000 članov »železničarjev«, ki so po velikem številu kovači, tesarji, čevljarji, cestni pometači itd. in ostanek v resnici železničarji.

Ta način štetja nam je pred kratkim potrdila tudi tržaška N. D. O. na svojem

IV. rednem občnem zboru. Da, s številkami potrdila! Iz nje poročila je razvidno, da ima jako pičle dohodke na članarini in da ima le jako majhno število članov. Za ostale člane pa, ki so na papirju, pa mora prireditelj raznovrstne veselice, plese itd., da z dohodki teh prireditev pokrije članarino za člane, ki so le na papirju. A vključ temu še ne gre. Ravno na ta način dela tudi »liga«.

Če pa misli kljukec iz Frančiškove ulice, da naše železničarske shode posečajo po večini neželezničarji, tedaj se pač le moti. Najbrž pa je vzel mero po prireditvah Z. J. Ž.

Z drugimi klobasarijami omenjenega »glasila« so niti ne pečamo, ker nam je pač res žal prostora. Samo to še pribijemo, da se ta listič boji, da bi železničarji čitali naš list in morda sprevideli, kako se jih slepi v narodnjaškem taboru. Zategadelj jih svari, ker bi si baje umazali prste z njim. Vključ temu pa vendar zapuščajo zvezarji svoje dosedanje »rešitelje« in prihajajo k nam.

Delavske počitnice. Pod pritiskom socialno-demokratičnih poslancev je prva ljudska zbornica izdelala zakon o trgovinskih uslužbencih, ki ureja službene in delovne razmere trgovskih pomočnikov in ki jim zagotavlja — po dolgotrajni službeni dobi — deset, štirinajst in enindvajsetdneven plačan dopust. V § 17. omenjenega zakona se glasi določba o dopustu sledeče: Če traja službeno razmerje nepretrgoma šest mesecev, je dovoliti uslužbencu vsaj nepretrgan desetdneven dopust na leto. Če traja službeno razmerje pet do 15 let, znaša letni dopust najmanj tri tedne. Nastop dopusta je treba dogovoriti za časa določiti z ozirom na razmere. Uslužbenec ohrani za čas dopusta pravico do svoje plače. V obrtnih podjetjih, kjer ni zaposlenih več uslužbencev kakor trije, se dopust razdeli na dve enaki polovici. Dobe, ko uslužbenec zaradi bolezni ali nezgode ni mogel opravljati svoje službe, ni všteti v dopust. Delodajalec ni dolžan dovoliti dopust, če je uslužbenec odpovedal. Na seji 20. m. m. so socialni demokrati predlagali, da se določba § 17. razširi tudi na delavce in delavke ostalih kategorij. O tem predlogu se bo vnel v socialno-političnem odseku oster boj med socialnimi demokrati in med meščanskimi poslanci, ki priznavajo oficirjem in uradnikom pravico do plačanega dopusta, ki so morali pod pritiskom socialno-demokratičnih poslancev priznati to pravico tudi trgovskim uslužbencem, ki pa trdovratno odrekajo pravico do počitnic delavcem in delavkam, ki so jih z zdravstvenih ozirov najbolj potrebni.

Železniški nezgodi v Galiciji. Na progi Krakov-Dunaj sta trčila 22. m. m. ob 4. uri zjutraj na postaji Trzebinia tovarna vlaka z neznansko silo drug ob drugega. 17 vozov je bilo popolnoma razdejanih. Več uslužbencev je bilo poškodovanih. Promet je bil za dalj časa ustavljen. Skoro ob istem času je skočil na postaji Rzezov s tira tovarni vlak, ki je vozil v Krakov. Strojevodja je bil mrtev, več železniških uslužbencev več ali manj težko ranjenih. Sedem vozov je bilo razbitih.

Poduradniki in slugi južne železnice pozor!

Sodrugi, tovariši!

Volitve članov personalne komisije za dobo 1912 do 1914 so razpisane. V petih skupinah »sekcije poduradnikov« je v vsaki voliti 3 člane in 3 namestnike. Ravnotako v petih skupinah »sekcije slug« v vsaki 3 člane in 3 namestnike.

Volilno pravico ima vsak z dekretom provizorično ali definitivno nastavljen uslužbenec v dotični »sekciji« in »skupini«, h kateri spada vsled svojega službenega razmerja.

Izvoljen je lahko vsak z dekretom nastavljen uslužbenec brez oziroma na to, kateri skupini pripada.

V svrhu postavljenja kandidatov za nove volitve v personalno komisijo za gori me-

njeno dobo so se vršile konference posameznih skupin, kakor tudi skupna konferenca zaupnikov južnoželezniškega oboja. Na skupni konferenci v Mariboru 24. septembra 1911, katere se je vdeležilo 110 delegatov vseh kategorij, se je postavilo sledeče kandidate in se jih priporoča v izvolitev:

a) Sekcija poduradnikov:

Skupina I., vožno oboje prometa (vlakovni revizorji in nadsprevodniki) voli:

Člane:

Adolf Klengel, nadsprevodnik na Dunaju.
Maks Säckl, nadsprevodnik v Brucku n./M.

Karol Tauber, nadsprevodnik na Dunaju.

Namestnike:

Ivan Stautz, nadsprevodnik v Mariboru.
Adolf Wildauer, nadsprevodnik v Bolcanu.

Aleksander Stecher, nadsprevodnik v Gradcu.

Skupina II., ostalo oboje prometa (postajni vodje, postajni odpravniki, postajni, brzozavni, premikalni in skladišni mojstri), voli:

Člane:

Ivan Czerny, sklad. mojster v Gradcu.
Josip Prijatelj, mestni mojster v Nabrezini.

Karol Schromm, brzozavni mojster v Meidlingu.

Namestnike:

Viktor Herbeck, sklad. mojster v Spielfeldu.

Leopold Kraft, mestni mojster v Matzleinsdorfu.

Josip Bertsch, postajni mojster v Freienfeldu.

Skupina III., oboje strojne in vlako-pospeševalne službe (strojevodje, strojni, strokovni in vozovni mojstri itd.) voli:

Člane:

Ljudevit Beer, strojevodja v Mürzzuschlagu.

Fran Zwenk, strojevodja v Mariboru.

Fran Falk, strojevodja v Trstu.

Namestnike:

Alojzij Preprost, strojevodja v Mürzzuschlagu.

Josip Wallis, strokovni mojster v Mariboru.

Nikolaj Hohenegger, strojevodja v Inomostu.

Skupina IV., progovzdrževalno oboje (prožni mojstri in drugi poduradniki), voli:

Člane:

Ignacij Braz, prožni mojster v Celovcu.

Ivan Strauss, prožni mojster v Mürzzuschlagu.

Ferdo Herzog, centralno ogibni mojster v Meidlingu.

Namestnike:

Fran Kump, prožni mojster v Griljanu.

Karol Niedermüller, prožni mojster v Gradcu.

Anton Musil, prožni mojster na Dunaju.

Skupina V., oboje ostalih službenih panog (poduradniki materialne uprave in drugih službenih panog).

V tej skupini ni organizacija postavila kandidatov.

b) Sekcija slug:

Skupina I., vožno oboje prometa (vlakovodje in sprevedniki), voli:

Člane:

Leopold Auinger, vlakovodja v Beljaku.

Lenart Križek, vlakovodja na Dunaju.

Fran Kasperbauer, vlakovodja v Mürzzuschlagu.

Namestnike:

Karol Reichstädter, vlakovodja v Mariboru.

Gasper Strmšek, vlakovodja v Beljaku.

Mihael Viertler, vlakovodja v Inomostu.

Skupina II., ostalo oboje prometa (skladišni, postajni in premikalni nadzorniki, vratarji, pisarniški slugi, ogibni čuvaji in ostali slugi), voli:

Člane:

Josip Wagner, ogibni čuvaj v Matzleinsdorfu.

Anton Ferenz, skladišni sluga v Gradcu.
Anton Münster, premikač v Gradcu.

Namestnike:

Dominik Brenner, vratar v Mürzzuschlagu.

Fran Wendl, skladišni nadzornik v Gradcu.

Herman Berger, ogibni čuvaj v Gradcu.

Skupina III., oboje strojne in vlako-pospeševalne službe (namestniki strojevodje, kurjačev, strojnih in vozovnih nadzornikov itd.) voli:

Člane:

Fran Baumgartner, strojevodja na Dunaju.

Leopold Obillschnig, strojevodni namestnik v Gradcu.

Julij Jaich, vozovni nadzornik na Dunaju.

Namestnike:

Henrik Zwenk, strojevodja v Brucku n./M.

Ivan Hutter, strojevodni namestnik v Liencu.

Ivan Gerngross, kurjač v Gradcu.

Skupina IV., progovzdrževalno oboje (železniški in prožni čuvaji, pisarniški slugi, in drugi nastavljenici), voli:

Člane:

Martin Pfeffer, bločni čuvaj v Breitensteinu na Semerniku.

Alojzij Egger, prožni vravnavalec na Dunaju.

Fran Herzig, prožni čuvaj v Inzersdorfu, postajališče.

Namestnike:

Raimund Luckner, prožni obhodnik v Nikolsdorfu.

Josip Detschmann, prožni obhodnik na Pragerskem.

Ivan Kocher, prožni obhodnik v Ernovžu (Ehrenhausen).

Skupina V., oboje ostalih službenih panog (pisarniški slugi pri ravnateljstvu, materialna uprava itd.) voli:

Člane:

Karol Pondatti, pisarniški sluga na Dunaju.

Karol Dietsch, tiskar na Dunaju.

Tomaz Schackl, pisarniški sluga na Dunaju.

Namestnike:

Josip Schwarzenegger, pisarniški sluga na Dunaju.

Ivan Lutzynski, skladišni sluga na Dunaju, materialna zaloga.

Edvard Albrecht, pisarniški sluga na Dunaju.

POZOR! Paziti je posebno na to, da se ne zamenja glasovnic raznih skupin in sekcij. Gori navedene kandidate naj volilec določne skupine zapišejo na svoje glasovnice. Navesti je ime, priimek, posel in kraj določnega kandidata na glasovnici v rubrike, ki so za to določene. Nerazločna imena in netočna izpolnitve napravijo glasovnico neveljavno. Vsak definitivno ali provizorično nastavljen, ki bi morda ne dobil glasovnice, naj jo zahteva pri svojem službenem predstojniku. Ravnateljstvo izda za vsacega nastavljenca glasovnico predstojnikom. Izpolnjenih glasovnic se ne podpiše. Volitev je tajna. Glasovnico se da zaprto v ovitku službenemu predstojniku, ko je podpisana prejemna pola. Zalepljenje zloženih glasovnic naj se opusti, ker se jih pri odpiranju lahko poškoduje, vsled česar postanejo nečitljive in neveljavne. Morebitne zlorabe pri razdeljevanju in zbiranju glasovnic itd. je takoj naznaniti sedanjim članom personalne komisije, da se more pri skrutinju volitve naznaniti nedostatke. Vsak zaveden južni železničar ima dolžnost, da skrbi za hitro razširjanje te kandidatne liste, tako, da jo bo vsak uslužbenec, ki ima volilno pravico, posebno pa v oddaljenih postajah pravočasno imel v rokah.

Sodrug, tovariši! Storite svojo dolžnost!

Dunaj, meseca novembra 1911.

Izvrševalni odbor organiziranih avstrijskih železničarjev.

Pozor! Naši nasprotniki so postavili tudi kandidate, ki so člani naše organizacije Tako n. pr. je »Verkehrsbund« v sekciji poduradnikov, skupina I., vožno oboje prometa, postavil v svojo listo sodruga Aleksandra Stecherja, nadsprevodnika v Gradcu. Sodruga Stecher nam je postal sledečo

IZJAVA:

Izjavljam, da mi glede postavljenja kot kandidat za personalno komisijo od strani »Verkehrsbunda« ni nič znano in da se s to kandidaturo ne strinjam.

Aleksander Stecher s. r.
nadsprevodnik.

Državni železničarji! - Člani provizijskega sklada za uslužbenice in delavce!

Železničarji, tovariši, sodrug!

Poslovna doba odbora provizijskega sklada za uslužbenice in delavce na c. kr. državnih železnicah se bliža koncu in v najkrajšem času se bodo vršile nove volitve tega odbora.

Z ozirom na važnost tega zavoda, v katerem se ne odloča le o zajamčenih pravicah članov, temveč v katerem se mora še izvajati marsikake udobnosti, morajo priti tudi v novi odbor neustrašni možje, ki imajo potrebno znanje in pa tudi resno voljo zastopati z vso brezobzirnostjo koristi prizadetih.

Tovariši, sodrug! Organizacija Vam sporazumno z zaupniki železničarjev priporoča kot kandidate izkušene možje, ki so bili deloma že v odboru, deloma pa so na družih odgovornih mestih pokazali, da zaslužijo popolno zaupanje.

Dosedanja odborova poslovna doba ni imela le veliko dela, temveč imela je tudi lepih uspehov in odhajajoči možje so lahko ponosni na to, da so oni dali starostni preskrbi na c. kr. državnih železnicah novo smer in da so jo v korist članov temeljito zboljšali.

Navajati vse posameznosti, se nam zdi nepotrebno, ker smo prepričani, da so naši čitatelji z zanimanjem čitali poročilo o delovanju provizijskega sklada v zadnjih dveh številkah našega lista. Ravno iz tega poročila so pa lahko tudi posneli, da čaka še cela vrsta važnih in nujnih predlogov rešitve. In da bodo rešitve teh le tedaj za prizadete koristne če jih bodo rešili resni možje, o tem menda v naših vrstah ne more biti več dvoma. Take može pa Vam priporoča organizacija skupno z Vašimi zaupniki!

Ne dajte se begati po brezvestnih obrekovalcih, ne dajte si pa tudi žugati od naših nasprotnikov, kajti le posledica njih slabosti je, če pri vsaki volitvi skušajo zgago delati. Poslušajte svoj razum ki Vam pravi:

»Vočigled dosedanjega uspešnega dela je nemogoče koga drugega voliti, kakor može ki so že doslej z vso požrtovalnostjo in z brezprimerno odločnostjo zastopali koristi članov in katerih nastop nam jamči tudi za bodočnost!«

Ti može pa, katere Vam priporočamo so:

Odborniki:

1. Rudolf Lampreth, strojevodja, Hütteldorf.
2. Karol Strasser, nadsprevodnik, Dunaj I.
3. Konst. Kneidinger, krajevni mojster, Dunaj II.
4. Ivan Herzog, sprevednik, Dunaj II.
5. Josip Rössler, sprevednik, Stadlau.
6. Eberhard Heider, ključavničar, delavnica v Floridsdorfu.
7. Leopold Houzar, pomožni zapisovalec voz, Dunaj, severna železnica.
8. Alojzij Beck, mizar, Jedlese, delavnica.
9. Teodor Neu, strokovnik, delavnica Dunaj I.
10. Ferdinand Schneider, zidar, progovzdrževalna sekcija, Dunaj III.
11. Josip Schnobrich, bločni sluga, Pencing.
12. Josip Gollerstepper, strokovnik, Hauptzollamt.

Namestniki:

1. Josip Hübner, strojevodja, Hüttel dorf.
2. Dominik Drevo, kurjač, Heiligenstadt.
3. Matija Moser, premikač, Dunaj II.
4. Leopold Ruthner, nadsprevodnik, Dunaj II.
5. Avgust Doležal, premikač, Dunaj, drž. žel. družba.
6. Josip Pollak, skladišni delavec, Dunaj s. z. ž.
7. Matija Deisenhammer, nosilec prtljage, Dunaj, sever. žel.
8. Štefan Fuchs, sklad. del., Dunaj, s. z. ž.
9. Ivan Vogt, strokovnik, Dunaj I., delavnica.
10. August Hutterer, zidar, Dunaj II., progovzdrževalna sekcija.
21. Karol Loidold, vrhstavn delavec, Pencing.
12. Blaž Hetfleisch, predelavec, Hauptzollamt.

Železničarji, tovariši, sodrugi!

Volite v lastnem interesu samo gori označene kandidate. Postavili so jih zaupniki organiziranih avstrijskih železničarjev sporazumno z organizacijo.

Če bi se hotelo pri volitvi od katerekoli strani na Vas uplivati, naznanite to takoj »Železničarskemu tajništvu v Trstu, ulica Boschetto št. 5.«

S soc. dem. pozdravom

Izvrševalni odbor organiziranih avstrijskih železničarjev.

Čuvajem na progah južne železnice.

Na razna vprašanja iz vrst prožnih čuvajev glede opravljanja progovzdrževalnega dela navajamo sledeče:

Okrožnica 465 A z dne 29. oktobra 1910 določa v točki 39:

»Progovzdrževalna dela v obliju zatvornic.

Čuvajem zatvornic se tudi v prihodnje odkaže taka dela le v neposredni bližini njihov službenih mest in le v tolikem omejenem obsegu, kolikor se more opraviti v času službe v odmorih med posameznimi vlaki.

Iz te je torej razvidno, da se ta določba ne tiče bločnih, vlakojavnih in postajališnih čuvajev, kakor tudi prožnih obhodnikov. Tem torej ni treba opravljati progovzdrževalnih del. Ta dela imajo torej opravljati le zatvorniški čuvaji, ki nimajo nobene druge službe nego pri zatvornicah, ter opravljajo službo 16/16-urnem turnusu. Ker prožni obhodniki pregledujejo progo, raznašajo naznanila vlakov itd., morajo toraj zatvorniški čuvaji v odmorih med vlaki opravljati progovzdrževalna dela v neposredni bližini svojih službenih mest. Za ta dela jim je odkazano 200 do 600 metrov proge, kakor so pač krajevne razmere.

Progovzdrževalnih del torej ni treba prožnim obhodnikom opravljati raditega, ker imajo ilak s pregledovanjem proge dosti opraviti; bločnim in vlakojavnim čuvajem pa raditega ne, ker morajo vso pozornost obračati na aparate in telefone radi prometne varnosti.

Postajališnih čuvajev brez zatvorniške službe je malo. Ker pa morajo ti čuvaji opravljati tudi bločno in vlakojavno službo, nimajo torej časa za progovzdrževalna dela.

Le isti čuvaji bločne, vlakojavne, postajališke in zatvorniške službe, ki se menjajo z ženo po 12/12-urnem turnusu in opravljajo le nočno službo skozi tri noči zapored in so četrto noč prosti, morajo štiri ure pred in po prosti noči opravljati tudi progovzdrževalna dela.

S temi vrsticami upamo, da smo čuvajem dali potrebno pojasnilo v tej zadevi.

Ustanovitev stavbinske in stanovanjske zadruga za uslužbence in delavce južne železnice.

Stanovanjska beda postaja vedno občutljivejša. Hišni posestniki vznemirjajo vsak mesec stanovalce z novim povišanjem stanarin.

Zasebno stavbinstvo ne zadostuje, da bi odgovorjalo naraščajoči večji potrebi stanovanj. Razmerje med povpraševanjem za stanovanja in ponudbami je za najemnike vedno neugodnejše. Stanovalci so torej na milost in nemilost izročeni hišnim oderuhom.

Kar so železničarji dosedaj dosegli na zboljšanju plač, je požrla draginja in bati se je, da bodo tudi uspehi sedanjih akcij, ki stremijo za zboljšanjem železničarskih dohodkov, šli v žrelo hišnih oderuhov. To pa sili k odporu in protidredbam.

V krogih južnoželezniških uslužbencev je torej dozorela misel za ustanovitev stavbinske in stanovanjske zadruga. Za potrebne predpriprave so se oglasili in znašli uslužbenci iz vseh kategorij južnih železničarjev: uradniki, poduradniki, sluge in delavci. Generalno ravnateljstvo južne železnice je po natančnem premotritvanju načrta zagotovilo, da bode to zadruga dejansko podpiralo in kakor kažejo znamenja, se bo zadruga lepo razvila in z blagodejno delovala.

Stavbinska in stanovanjska zadruga za Uslužbence in delavce južne železnice hoče v vseh postajah kjer je potreba za to, postaviti hiše za aktivne in vpokojene uslužbence in delavce in eventualno tudi bivališča za samce. V teh hišah bodo zdrava in ceno mala stanovanja. Pri tem pa se ne misli na takozvane stanovanjske kasarne, temveč na hiše z modernimi stanovanji.

S to določitvijo svojega zadržnega cilja si zadruga zagotovi pravico do ugodnosti zakona glede stanovanjsko oskrbovalnega sklada. Zgradba enodružinskih hiš sicer v pravilih še ni določena, oziroma nameravana, pač pa je v prihodnosti mogoča razširitev delovanja zadruga tudi na to točko. Zadruga varuje s tem sebe in svoje člane, ker si v prvi vrsti stavi lažje izvedljive naloge, pred nezdravim optimizmom, ki lahko podkoplje zaupanje članov v zadruga, ako jih enkrat razočara.

Financijsko pospeševanje, ki ga je generalno ravnateljstvo južne železnice naklonilo zadrugi s svojim pristopom in večjim deležem, postavlja to podjetje na zdravo podlago. Višina deležev (50 kron, katere se lahko plača tudi v mesečnih obrokih po 4 krone), omogoča tudi revnejšim uslužbencem vstop v zadruga. Vsled tega je tudi računati na številan vstop in večje število članstva. Ko se je prvič razposlalo vabila za vstop v zadruga, je že z istim dnem pristopilo 400 južnih železničarjev stavbinski in stanovanjski zadrugi. Med tem pa se je število članov znatno pomnožilo, morda celo podvojilo.

Tudi drugače je med južnimi železničarji živahno zanimanje za to zadruga, kakor je to bilo pričakovati. To je pokazal velik, dobro obiskan shod južnih železničarjev 6. novembra t. l. na Dunaju v X. okraju. Na tistem shodu je sodr. Grüll izvajal sledeče:

»Pravi povod za ustanovitev stavbinske zadruga je dala svoječasa izjava železniškega ministerstva na zahtevo zvišanja stanarinskih doklad, da se pač mora kaj storiti na polju stanovanjske oskrbe za državno železniške uslužbence, da je pa zvišanje stanarinske doklade izključeno, ker bi taka odredba bila zopet v korist hišnih posestnikov. Nadalje stoji sliabo s stanovanjsko oskrbo železniških uprav, ki drago zidajo, ker morajo zemljišča mnogokrat drago kupiti potom prisilne razlastitve. Vrhutega pa morajo za izvedbo stavb plačati cene, ki jih narekujejo stavbinski mojstri. Tako se je v zadnjih letih večkrat dogodilo, da železničarji niso šli v novo sezidane personalne hiše — tako na primer v Lincu in Beljaku — ker so bila stanovanja v teh personalnih hišah draga in razventega niso bila namenu primerno zidana. Ti razlogi torej govorijo za ustanovitev stavbinske in stanovanjske zadruga, da se napravi hišnim gospodarjem konkurenca in da dobijo uslužbenci primerna stanovanja.

Sodrugi Grüll je na to poročal, kako je prišlo do sporazuma z generalnim ravnateljstvom južne železnice glede ustanovitve zadruga. Južno železniška uprava je izjavila, da pristopi z deležem 250.000 kron, ako pri-

stopijo uslužbenci z deželi 100.000 kron in ako je pričakovati, da se ta znesek nabere le na Dunaju in v Meidlingu. Zadruga bo tudi donesla sad za vsacega uslužbenca, kateremu še v začetku zadruga ni mogoče prepustiti stanovanja, ker stavbinsko delo zadruga bo vplivalo kot regulator na stanarine.

Izvajanja sodruga Grülla so našla nedeljeno pritrjevanje zborovalcev in upati je da se bo med južnimi železničarji potrebno umevanje nalog te zadruga.

V ravno tej zadevi se je dne 9. t. m. vršil v Trstu v gostilni „International“ shod južnih železničarjev, na katerem je poročal sodr. Grüll, ki je temeljito pojasnil namen in potrebo te stavbinske in stanovanjske zadruga za uslužbence in delavce južne železnice. Njegova izvajanja so bila slična kakor gori navedena.

Naše čitatelje pa opozarjamo tozadevne na okrožnice, ki jih razpošljemo te dni.

INOZEMSTVO.

Stavka na železnici Illinois Central (Zed. države severne Amerike) traja že več tednov. Glavna točka zahtev je zraven zboljšanja gmočnega položaja železničarjev priznanje organizacije. O tej stavki piše naš bratski list »Proletarec« zanimive podatke, iz katerih posnemamo sledeče:

Med pičlim številom stavkolomcev v Buruside (Chicago), kjer so delavnice Illinois Central družbe, se je zadnji teden pojavila škrlatica. Posebni komite štrajkarjev je takoj prijavil stvar županu Harrisonu, toda ta je odklonil vsako akcijo, češ, da še nima uradnega poročila od zdravstvenega komisarja, da se bolezen širi. Bolezen je uastala vsled kričecih razmer, v katerih se nahajajo stavkolomci. Njih 250 je stlačenih v majhno poslopje; tam spiyo in jedo v nepopisnem smradu in nesnagi. Da si s takimi »delavci« družba ne bo dosti pomagla, je jasno.

Pennsylvania-železnica je ponudila po stavki prizadetim družbam 1500 lokomotiv na razpolago. Ta razredna solidarnost kapitalistov je vsekakor značilna in delavci se iz nje lahko marsikaj nauče.

Družba Illinois Central je vsled nezmožnosti stavkolomcev v tovrnem prometu še »izgubila« 2000 vagonov. To se pravi, da so stavkolomci, ki ne razumejo svojega posla, tako zmešali delovni sistem, kod potujejo vozovi in na ta način jih je 2000 kar izgubljenih nekje na tirih.

Vsled velike škode, ki jo ima družba že danes, namerava ista za 10% znižati plače oboju, ako stavka propade. Stavkujoči to dobro vedo, zato pa bodo vodili boj do skrajnosti.

V Mc. Combu, Illinois, so se stavkolomci stekli med seboj in pripeljati se je morala četa policajev s posebnim vlakom, da je pomirila junake.

V Maloonu je pred kratkim zopet ušlo 20 stavkolomcev. Stroji počivajo, ker ni nihogar, da bi jih držal v redu.

Stavkujoči upajo na trdno smago, ako se bodo vsi člani federacije še nadalje tako trdno držali kot dosej.

Kapitalisti so si pač povsod jednaki. Raje trpijo veliko škodo, kakor pa da bi zvišali borne plače delavstva, ali pa pripoznali organizacijo. Ali dolgo časa se solidarnosti delavstva, ne bodo mogli upirati.

RAZNE STVARI.

Koliko časa rabi brzojavka, da obkroži zemljo? Zanimiv poskus se je pred kratkim izvršil v Njujorku, da se določi, koliko rabi brzojavno poročilo, da obkroži zemljo. Izhodna in končna točka brzojavke je bilo uredništvo lista »New-York-Times« (izg. Njujork-tajmz). Vsebina brzojavke je obsegala devet besed, ki so zadostno pojasnjevale nje namen. Brzojavka je severno poluto popolnoma obkrožila. Poslana je bila najprej v Honolulu (Havajsko otočje), od tam v Manilo, potem v Hongkong, Singapore in Bombaj, od tam

v Suez, Gibraltar, Fayal (Acorski otoki) in se povrnila na kraj oddaje v Njujork. Pot brzojavke je bila 28.618 angleških milj (1 angleška = okoli 1600 metrov) dolga in je šla skozi šestnajst prehodnih postaj. Dasi-ravno ni bilo izdanih nobenih naročil za prosto pot brzojavke, je ta vendar dovršila svojo pot v šestnajst in pol minutah. Torej je brzojavka preletela povprečno tisočsedemstoštirideset angleških milj v minuti. To pa še ni najkrajši čas, ki ga rabi brzojavka za pot okoli zemlje. O priliki slavnostne otvoritve pesifiškega kabla je brzojavka obkrožila zemljo v devet in pol minutah. Takrat so bile nalašč za to brzojavko vse črte proste. Sedanji poskus pa je raditega zanimivejši in večje važnosti, ker je dotična brzojavka bila navadna in se jo je odpravilo brez posebnih ozirov.

Drag birokratizem. Naš bratski list „Eisenbahner“ je priobčil sledečo zanimivo notico: Pred kratkim se je v Grossramingu pri eni čuvajski hišici kopalo vodnjak, ki je stal sto kron. Kopanje vodnjaka pri čuvajski hišici je pri nas gotovo jako važen dogodek za vso javnost, ki se ga mora praznovati s posebno slovesnostjo. Ko je bil vodnjak gotov, je bil oficijelno otvorjen in slovesno oddan čuvaju. Te slavnosti so se med drugimi vdeležili: Gospod N. N. c. kr. inženjer državnega namestništva za Gornjeavstrijsko, en inženjer c. kr. državno železniškega ravnateljstva v Lincu in en zastopnik c. kr. skrajnega glavarstva v Steyeru. Ti so se prepričali, da teče iz vodnjakove cevi zares prava voda. Kakor je razveseljivo, da se mati država s tako ljubeznivo briga tudi za najmanjše malenkosti, tako je obžalovati, da stane ta komisija — petsto kron. Za ta znesek bi se lahko napravilo pet novih vodnjakov.

Vršili so se sledeči shodi in zborovanja.

Pragersko. Dne 29. oktobra 1911. se je vršil v Kosovi gostilni na Pragerskem shod progovzdrževalnih delavcev na katerem je poročal o zadnji seji delavskega odbora sodr. Sver iz Maribora. Povedal je kako težko je izprešati od direkcije kaj za delavce, in to zaradi tega ker delavski odborniki nimajo za seboj iste moči, ki bi vplivalo na direkcijo. Dejal je, da direkcija natanka ve za vsako kategorijo kako močna je, torej za njih kategorijo sedaj ni mogoče več doseči. Zato je treba, da se delavci progovzdrževalne službe nekoliko bolj pobrigajo za svojo delavsko organizacijo, pa bode šlo. Na ta način kakor je sedaj, ne more iti dalje. Služba je zelo naporna, plača da tako majhna, da pri najboljši volji ne more nikdo izhajati. Po večjih postajah so plačani delavci po 1 K 80 v. reci in piši eno krono osemdeset vinarjev na dan, kako naj potem delavec ki ima 3—4 ali še več otrok živi, si je lahko misliti. Ako odpadejo še nedelje in prazniki, ali če dežuje po več dni v mesecu, potem pa naj si vsak izračuna, ako dobi recimo delavec za celi mesec K 48.60 v. Od teh mora plačati za stanovanje (malo luknjo) K 12. za mleko K 6. potem mu ostane še K 30. za moko, krompir in drugo. Kako naj ravna potem, da obleče in obuje otrčke, ženo, in sebe. Ne bi škodovalo ako bi zračunali tisti gospodi, ki vedno pravijo da se dejavcem še ne godi, tako slabo, da so delavci nahujskani in zato niso zadovoljni, ter nam povedali ali še boljše pokazali, kako naj si olajšamo našo bedo v kateri se nahajamo. Navedel je potem podrobnosti, ki jih je delavski odbor z težko mujo izprešal od direkcije, in rekel ako hočejo delavci, da se bode njih žalostni stan kaj poboljšal naj se združijo v močno soc. dem. delavsko organizacijo, naj se poprimejo dela in naj neustrašeno in neumorno delujejo do zmage. Naj pa se od nikogar ne dajo pregovoriti. Nasprotniki ravno tako trpijo in so v enaki bedi, zato naj jih ne poslušajo.

Ko je govorilo še nekaj sodrugov, se je zaključil shod.

Iz Pragerskega. Dne 6. t. m. se je vršil društven shod splošnega pravovarstvenega društva z dnevnim redom:

1. Protest proti nekvalificiranemu postopanju ondotnega postajenačelnika proti uslužbencem slovenske narodnosti.

2. Raznoterosti.

Shod je bil izborno dobro obiskan in so ga tudi posetili vsi ondotni nemčurji.

Z ozirom na zelo važno situacijsko stanje predloženih železničarskih zahtev se je prva točka dnevnega reda po predlogu železničarskega tajnika Kopača iz Trsta izpremenila v situacijsko poročilo. Sodrugi Kopač je v poldrugournem govoru raztolmačil spomenico, predloženo dne 20. septembra železniškemu ministerstvu na Dunaju, ter podal v popularnih besedah cel obris vladinega odgovora.

Parlamentarni železniški odsek je izdelal drugi načrt vzravnavanja plač železničarskih uslužbencev in delavcev in znaša skupna potreba v pokritje 38,010.171 kron.

Prejšnji ministerski predsednik baron Gautsch je žugal železničarjem s tem, da bi za slučaj pasivnega odpora z militarizacijo in eventualno tudi z orožjem zadušil vsako železničarsko gibanje.

Sedanji ministerski predsednik grof Stürgkh pa mešetari s strankami v svrhu preprečitve sprejema od pododseka stavljenih predlogov v državni zbornici. Pa tudi gospod železniški minister Dr. Förster, ki je znan še kot secijski načelnik, da ni nikdar uvaževal potrebe železničarjev, je takoj našel, da je svota za saniranje železničarskih zadev previsoka.

38 mil. kron je minimum, s katerim se da izvršiti le delno regulacijo uslužbencev in se železničarji ne bodo pustili ugnati s takim žuganjem v kozji rog.

Vi železničarji pa ste opozorjeni na nevarnost, ki vam preti ne le od strani vlade, marveč tudi od strani zastopnikov agrarnega in industrijskega kapitala.

Vlada je baje že izdala za vse železničarje vojaške pozivnice na okrožne komande.

Vlada se pripravlja na napad. Ekscelesca Stürgkh poje Gautschevo pesem. Vi železničarji pa mobilizirajte Vašo armado, poiščite slehernega železničarja, da pristopi skupni armadi in da je pripravljen v trenutku napada vlade na železničarje zapostaviti svojo osebno korist v prilog skupnosti. Železničarji gotovo ne bodo lahkomišlno uprizorili boj, kateri ne škoduje samo vladi temveč širšim krogom. Ali če vlada ne bode vpoštevala utemeljene in od vsih poštenih ljudih priznane zahteve železničarjev, potem moramo oklanjati vsako odgovornost za dogodke, ki bi se izcimili iz pregrešne vladine trmoglavosti. Govornik je zaključil svoj z burnimi klici odobren govor z besedami: *Vlada se pripravlja na naskok proti železničarjem, Vi pa se pripravite na najostrejši odpor!*

Ko se je burno odobravanje poleglo, je naznanil sodrug predsednik Pičinin, da bode govornik z ozirom, da je tudi nekaj Nemcev navzoči, podal poročilo tudi v nemškemu jeziku. Pragerski nemčurji oziroma renegate, ki so dotedaj mirno poslušali govornika, so pričeli razsajati, češ, da se ni tisti dnevni red, ki je bil na vabilih označen pridržal. Sodrugi Pičinin je gospodom mirno pojasnil, da je društven shod enoglasno sklenil, da se ta dnevni red z izvršenim zamenja in to zaradi tega ker se bode postopanje postajenačelnika Schneiderja rešilo ne na Pragerskem, marveč na Dunaju.

Z ozirom na nastali nemir je sodrug predsednik zaključil shod. Posebno nedostojno sta se obnašala asistent Pilch iz Slovenske Bistrice in pa pragerski brzojavni mojster Novakovič.

Po končanem shodu so se ti junaki vsedli za eno izpraznjeno mizo in so pričeli „hajlati“, na kar so delavci zapeli par slovenskih pesmi in prav na odločen način pokazali tem subjektom vrata. Ko je to omizje opazilo, da je treba spraviti v varnost svojega rojstva kosti, so jo združeno odkurili hitrih krač. Delavci pa so jih spremili s krohotom do vežnih vrat. Gospod »abstinent« Novakovič

in pa liferant cementa na Pragerskem je na sledeči način menjal svojo politično kožo: prva koža klerikalec in predsednik prometne zveze na Pragerskem; potem je svojo kožo rdeče pobarval in to rdečo kožo je spremenil v frankfurtarco; torej gesinungslump pristne vrste.

Delavci si bodo iz tega početja gospodov uradnikov in onih mlekozobnih poduradnikov naredili jasno sliko kdo brani nekvalificirano postopanje postajenačelnika Schneiderja napram slovenskim uslužbencem.

»Reichsbund« na Pragerskem je za vsacega pametnega železničarja doigral svojo vlogo.

Naznanila.

Društvo „Ljudski oder“ v Trstu. V petek dne 17. novembra 1911 predava v „Delavskem Domu“ v Trstu ul. Boschetto števil 5, II. nad. sodrug *Etbina Kristan* o predmetu Tripolitanijska. Začetek točno ob 8. uri in pol zvečer. Vstopnina 20 vinarjev za osebo. Tripolitansko vprašanje je radi italijansko-turške vojne stopilo v ospredje. Vse se zanima za dogodke na bojnem polju. Pridite torej ta dan vsi v Delavski dom poslušat zanimiva izvajanja sodruga Etbina Kristana.

Nihče naj ne manjka!

Pripravljalni odbor delavske zveze „Vzajemnost“ v Nabrežini priredi v soboto dne 18. t. m. v dvorani Gruden v Nabrežini plesni venček. Začetek ob 8. uri zvečer. Ples traja do 5. ure zjutraj. Vstopnina 2 kroni. Dve ženski v spremstvu moškega ste vstopnine prosti. Pri plesu svira godba iz Fare. Čisti dobiček je namenjen skladu „Vzajemnosti“.

Pevski odsek društva „Ljudski oder“ v Trstu priredi v nedeljo, dne 19. novembra 1911. v „Delavskem domu“ v Trstu I. perski koncert pod vodstvom g. E. Güntherja. Vsopred: 1. I. B. Blobner: *Delavski pozdrav*, moški zbor. 2. Vilko Novak: *Ah tamo!* moški zbor z bariton-samospevom. 3. Jakob Aljaž: *Občutki*, moški zbor z bariton-samospevom. 4. V. Klaič: *Svračanje*, četverošpev. 5. Iv. pl. Zajc: *Slava delu*, moški zbor. 6. V. Rosenberg-Ružič: *San*, moški zbor. 7. Emil Adamič: *Vasovalec*, moški zbor. 8. Anton Nedved: *Dehletu*, moški zbor. 9. H. O. Vogrič: *Lahko noč*, moški zbor. 10. ** *Marzeljeza*, moški zbor. V odmorih bo priznan pianist proizvajal izbrane koncertne komade. Šaljiva pošta, bazar z lepimi dobrotami. Po koncertu ples. Obiskovalce prosimo naj ne kadijo med koncertom. Začetek točno ob pol 9. uri zvečer. Vstopnina 50 vinarjev za osebo. Pevski odsek „Ljudskega odra“ nastopi tako s prvo večjo priredbo. Vse prijatelje lepega petja vabimo, da posetijo v velikem številu ta koncert, katerega čisti dobiček je namenjen v povzdigo edinega našega slovenskega pevskega zbora.

Odbor.

Čistnica uredništva.

J. H. Na. Ker smo v tej zadevi že ponovno priobčili dopise, moramo zadnjega odkloniti, ker je že vsled prejšnjih brezposmemben.

K. A. Nabrežina. Prihodnjič.

Kavarna UNIONE - Trst

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca

— Napitnina je odpravljena. —

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij
— in časnikov v vseh jezikih. —

10 zapovedi

za zdravje in 10 zapovedi za kmetovalca, vsake posebej tiskane, dobi vsak človek zastoj v lekarni Trnkoczy zraven rotovža v Ljubljani. V tej lekarni se tudi oddajo zdravila p. t. članom okr. bol. blagajne v Ljubljani, bol. zavodu c. kr. tob. tovarne in bolniške blagajne južne železnice.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač.
Tiska Dragotin Priora v Kopru.